

MILK AFTER MEAT 6..3..OR 1?

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

SOURCE MATERIALS

Milk After Meat: 6,3 or 1?

1) שמות כג: יט, לד: כו, דברים יד: כא
"לא תבשל גדי בחלב אמו"

The Torah says don't eat meat and milk together, how do we know we must wait in between?

2) נתלמוד בבלי מסכת חולין דף קה עמוד א
והא אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה, גבינה - מותר לאכול בשר!

3) תלמוד בבלי מסכת חולין דף קה עמוד א
אמר מר עוקבא: אנא, להא מלתא, חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא - כי הוה אכיל בשרא
האינדנא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא - בהא סעודתא הוא דלא אכילנא,
לסעודתא אחריתא - אכילנא.

What does between meals mean? It seems you can just bentsh and not have to wait?

4) תוספות מסכת חולין דף קה עמוד א
לסעודתא אחריתא אכילנא - לאו בסעודתא שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית אלא אפילו
לאלתר אם סילק השולחן ובירך מותר דלא פלוג רבנן.

5) רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כח
מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור
סעודה אחרת והוא כמו ששעות מפני הבשר של בין השינים שאינו סר בקינות.

How do we pasken?

6) שולחן ערוך יורה דעה סימן פט
(מחבר - ר' יוסף קארו)
אכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שישעה שש שעות. ואפילו אם שהה כשיעור,
אם יש בשר בין השינים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין.

7) הגה: (רמ"א - ר' משה איסרלש) ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק
ובירך ברכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשר"י והג"ה מיימוני פ"ט
דמ"א וראבי"ה). והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אחר
כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד), דאז הוי
כסעודה אחרת, דמותר לאכול לדברי המקילין. אבל בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין
חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך (די"ע ממהר"א"י ולאפוקי או"ה). ויש אומרים
דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח), אבל אין נוהרין בזה. ויש
מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נכון לעשות.

Why are there different minhagim?

• Dutch Jew: רמ"א

- 5+ 5 1/2 : רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כח
מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור
סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השיניים שאינו סר בקינוח.
- 3 : פרי חדש

During winter there is less time between meals.

Now we know the source and how long, but why wait?

- (8) רש"י מסכת חולין דף קה עמוד א
אסור לאכול גבינה - משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו.
- (9) רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כח
מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור
סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השיניים שאינו סר בקינוח.

How do we pasken regarding why we wait?

- (10) שולחן ערוך יורה דעה סימן פט
(מחבר - ר' יוסף קארו)
ואפילו אם שהה כשיעור, אם יש בשר בין השיניים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין.
- (11) הגה: (רמ"א - ר' משה איסרלש)
ואם מצא אחר כך בשר שבין השיניים, ומסירו, צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה)

When does the counting begin, after the meat or after the meal?

- (12) דגול מרבבה (נודע ביהודה):
אחרי גמירת אכילת הבשר
- (13) ערוך השולחן:
אחרי גמירת הסעודה

What is considered fleishig to require you to wait?

- (14) שולחן ערוך יורה דעה סימן פט
אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה
- (15) הגה: ושומן של בשר, דינו כבשר עצמו (רשב"א סימן ש"י / ש"ז ומרדכי והגהת ש"ד). ונהגו עכשיו
להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר, כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר (ארוך
וב"י). מיהו אם אין בשר בתבשיל, רק שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה (שם), ואין
בו מנהג להחמיר